

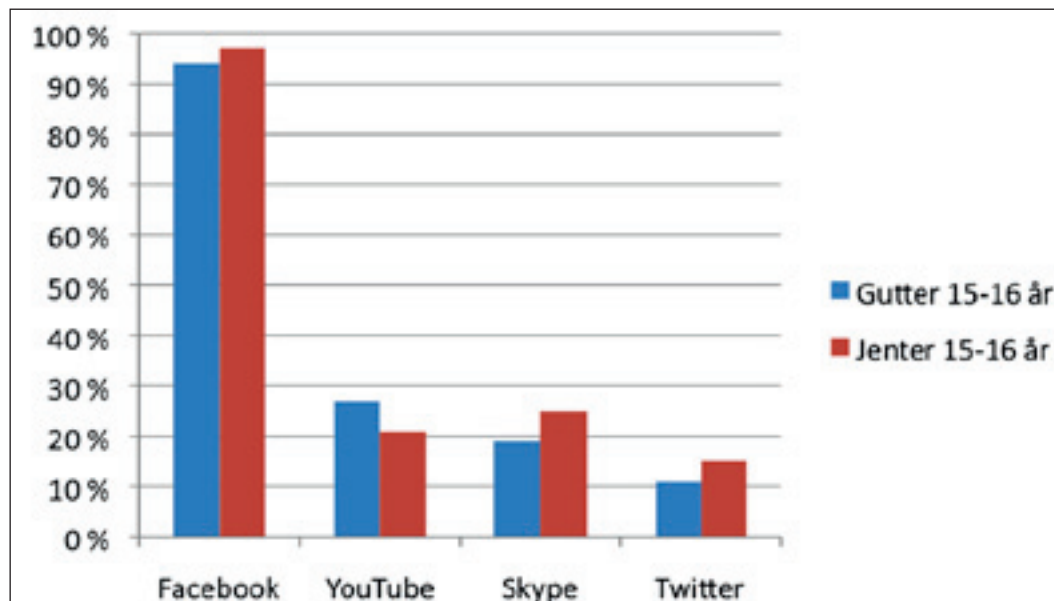
Symbolpråk for sosiale medier

Riitta Hellman, Erlend Øverby, Mari Sætre Digernes
og Katrine Printz Moe – Karde AS
<http://www.karde.no/>

Innledning

Vi lever i informasjonssamfunnet. Sosiale medier, som for eksempel Facebook, Twitter og YouTube, omgir oss. For barn, ungdommer og unge voksne er sosiale medier heller «et sted å være i», enn noe man «bruker». Kommunikasjonen er kontinuerlig, umiddelbar og rask. En strøm av kjappe meldinger – gjerne på Facebook – følger brukerne overalt, døgnet rundt. Vennskap skapes og struktureres på sosiale medier og samfunnsdeltakelse får nye uttrykksformer. Det er viktig å være med, kommentere hverandres innlegg, og vise seg fram.

Tabell 1. Barns bruk av sosiale medier

Medietilsynets undersøkelse blant ca. 2000 barn og unge i alderen 9-16 samt ca. 1500 foreldre med barn i alderen 1-12 år tegner et bilde av barn og unge hvis virkelighet blir på mange måter skapt på Facebook. I rapporten «Barn og medier 2012 – Fakta om barn og unges (9-16 år) bruk og opplevelser av medier»¹ dokumenteres barn og unges økende bruk av sosiale medier:

- Omtrent tre av fire barn bruker sosiale medier ukentlig i større eller mindre grad.
- 79 % svarer at de bruker sosiale medier en eller flere ganger i uken.
- Jenter bruker sosiale medier oftere enn gutter.
- Bruken av sosiale medier øker med alderen.

1) http://www.medietilsynet.no/PageFiles/11282/120917_Rapport_barn_web.pdf

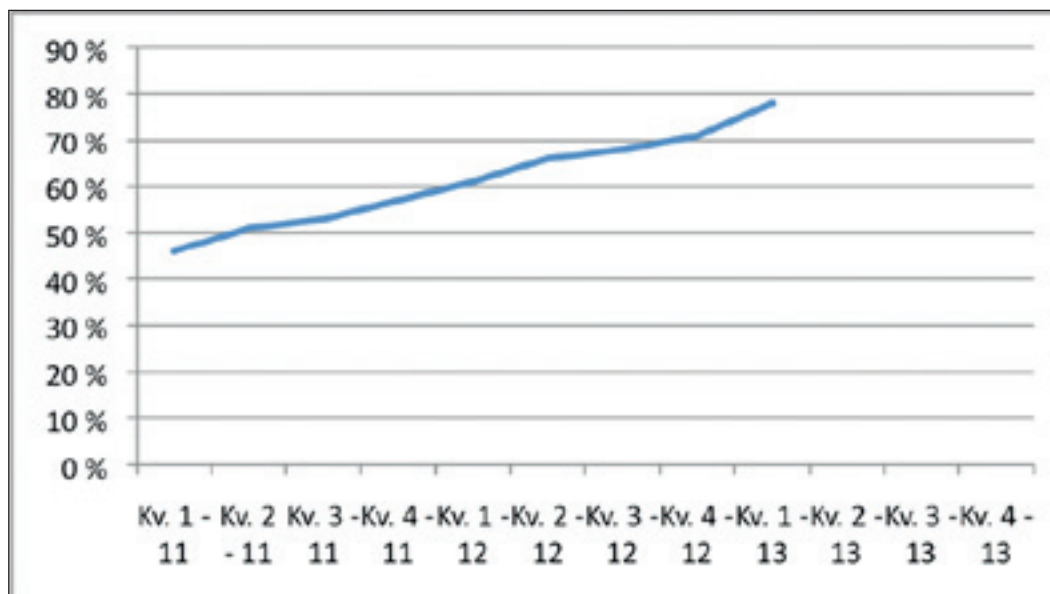
• Facebook er det mest populære sosiale mediet, både blant gutter og jenter.

Tabell 1 viser hvilke sosiale nettsteder barna bruker oftest¹. Det er ingen tvil om hva som gjelder.

Involvering i sosiale medier blir ytterligere forsterket gjennom utbredelsen av smarttelefoner (dvs. mobiltelefoner som kan kobles til internett) som gjennom «app'er» fungerer som en fullgod teknisk plattform for lett bruk av de fleste sosiale medier. Tabell 2 viser hvor mange nordmenn som har smarttelefon.

Både spredning av teknologi, enkel bruk og spennende innhold gjør at svært mange er inkludert i sosiale mediers verden. Dette gjelder imidlertid ikke alle. Grupper som derfor lett blir **ekskludert** er f.eks. personer med **utviklingshemning** (eller andre grupper, f.eks. personer med andre/sjeldne diagnoser og som har kommunikasjonsvansker, eller personer med høy grad

Tabell 2. Andel som har smarttelefon 2011-2013

Tallene er hentet fra TNS Gallups kvartalsvise InterBuss-undersøkelse. InterBuss måler bruk av internett og medieteknologi blant befolkning med tilgang til internett. Undersøkelsen gjennomføres online blandt et utvalg på ca. 1000 personer, 15 år og eldre.

av lese- og skrivevansker). Eksklusjon fra sosiale medier betyr videre en eksklusjon fra en bredere deltakelse enn kun i det aktuelle sosiale mediet isolert. Ekskludering kan ramme f.eks. vennskap, hobbykretser, skolearbeid, generell samfunnsdeltakelse osv. Etter statistisk beregning utgjør mennesker med utviklingshemning et sted mellom 1-3 % av befolkningen. Forekomst i Norge er på 1,5 % av befolkningen. Dette tilsvarer ca. 75.000 personer i 2012. De fleste av disse vil ha lettere utviklingshemning og er ikke diagnostisert eller registrert i hjelpeapparatet som personer med utviklingshemning.²

2) Meld. St. 45 (2012 – 2013) Melding til Stortinget Frihet og likeverd – Om mennesker med utviklingshemning. <http://www.regjeringen.no/pages/38373080/PDFS/STM201220130045000DDDPDFS.pdf>

Svært mange av ungdommene i denne gruppen bruker PC og mobiltelefon, og har samme behov for tilhørighet, deltakelse og sosial interaksjon som alle andre. Samtidig har de ofte et stort behov for tilrettelegging av sin hverdag. Dette gjelder også ikt (informasjons- og kommunikasjonsteknologi) og sosiale medier.

For å kunne bidra til dette har vi i Karde utviklet et enkelt symbolspråk for bruk i Facebook. Karde³ har i flere offentlig finansierte forsknings-, utviklings- og forsøksprosjekter arbeidet med mennesker med utviklingshemning og deres bruk av ikt. Disse erfaringene har munnet ut i en rekke aktiviteter som tar sikte på å øke inkluderingen av mennesker

3) http://www.karde.no/Prosjekter_norsk.html

Tabell 3. facebook-grupper som ble analysert i prosjektet «Enkle kommunikasjonsmekanismer i sosiale medier»

	Type gruppe	Alder	Kjønn
Gruppe 1	Faglig og sosialt	13-14 år	Gutter og jenter
Gruppe 2	Sosialt	16-17 år	Gutter
Gruppe 3	Faglig og sosialt	20-22 år	Gutter
Gruppe 4	Sosialt	20-23 år	Gutter
Gruppe 5	Sosialt	16-23 år	Jenter

med utviklingshemning i det digitale samfunn. Blant annet har Karde arbeidet med tilgjengeliggjøring av ikt, herunder økning av digitale ferdigheter og deltakelse i sosiale medier.

Symbolspråket er ett av resultatene som er produsert for å bidra til inkludering av personer med kommunikasjonsvansker i sosiale medier. Språket er like enkelt å bruke som det å trykke på tegnet «Liker». Dette gjør Facebook tilgjengelig for grupper som tidligere kun har vært tilskuere til denne aktiviteten.

Hva sier ungdommene på Facebook?

For å kunne utvikle et symbolverktøy som samsvarer med ungdommers og unge voksnes språk på sosiale medier i dag måtte vi finne ut hva ungdommene faktisk sier på Facebook. Gjennom prosjektet «Enkle kommunikasjonsmekanismer i sosiale medier» (2013)⁴ har vi foretatt observasjoner og analyse av fem lukkede grupper på Facebook. Gruppene varierer fra å være

⁴) Prosjektet er støttet av Rådet for anvendt medieforskning (Medietilsynet).

Eksempler på ord og uttrykk fra Gruppe 1 (lukket gruppe for 8. trinn på en ungdomsskole på Østlandet) er:

Spørsmål og spørsmålstegn	Ok / Oki / Oki takk!	Oja (åja)
Pliz / plz	Haha / ahahahaha / ahaha	No (noe)
Takk	Seriøst / Serr / Særiøst	Trur (tror)
Spess	OMG (OMFG)	6 'er (karakter)
What	Tuller du? / Seriøst?	Ass / azz
Jupp / japp / jepp	Framføring	Sykt bra – Drit bra – Bra Beste videoen! – Fett Awesome – Kjempekul
I morra	Prøve	
Hva skjer	Vettu	Ahhhhh (som i: Jeg skjønner)
Folkens	Hellu	Kødde
Assa	...og sånn	Epic
... 'a?	Å herregud /herregud	Digg

rent sosiale grupper til mer praktiske og faglige, og medlemmene varierer i alder og kjønn. Tabell 3 viser en oversikt over gruppenes art og medlemmenes alder og kjønn.

Basert på denne kartleggingen har vi utformet er lite sett enkle og svært vanlige Facebook-uttrykk som «smilefjeser». De

tas i bruk som såkalt plug-in⁵ i nettleseren der man bruker facebook. Utvalget av smilefjes som ble valgt til implementasjon⁶, er (egenprodusert grafikk):

5) «Plug-in» et programvareutvidelse eller en tilleggsmodul som er utviklet for å tilby ekstra funksjonalitet til ett eller flere programmer. Tillegget gjør f.eks. nettleseren i stand til å åpne et dokument, spille av en animasjon eller en musikksnutt, se på pdf-filer, spille nettspill osv.

6) Vi ønsker å understreke at vi har valgt typiske uttrykk, og prøvd å unngå å «sensurere» ungdommens eget språk bland uttrykk som er i bruk hyppigst.

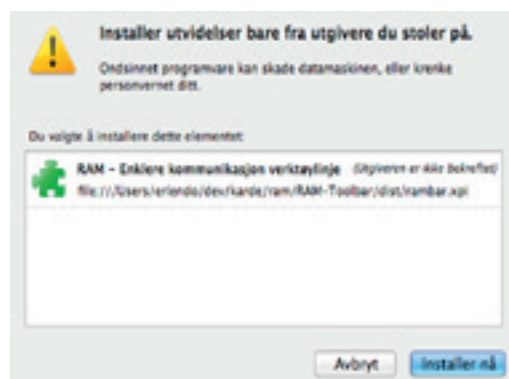

Hvordan virker verktøyet?

Symbolverktøyet er laget for å virke i nettleseren Firefox⁷. Den kan installeres fra <http://download.mozilla.org/>. Symbolverktøyet installeres ved å gjøre følgende i Firefox:

Man installerer verktøylinjen med symboler ved å klikke på <http://www.karde.no/symbolverktoy/rambar.xpi>

Verktøylinjen lastes da ned og man må velge å installere den.

Når du har valgt å installere må du starte Firefox på nytt.

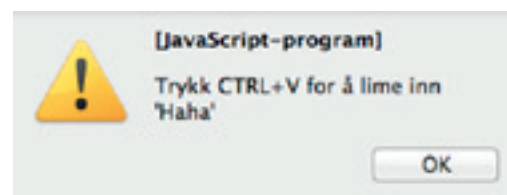
Når så Firefox har startet på nytt vil man se at nettleseren har fått en ny verktøylinje med noen symboler man kan trykke på. Verktøylinjen består av «knapper» som er en kombinasjon av et symbol og en enkel tekst:

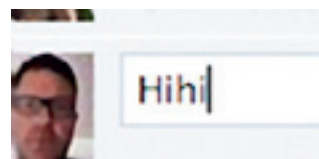
⁷) Symbolverktøyet virker foreløpig ikke med andre nettlesere enn Firefox.

Når man klikker på ett av symbolene eller teksten blir denne teksten lagt til «utklippstavlen» på datamaskinen. Det betyr at man kan lime inn denne teksten etter at man har trykket på knappen. Det dukker opp en boks på skjermen som forteller hvordan man går fram for å lime teksten inn i for eksempel Facebook. Man limer inn teksten ved å holde inne CTRL-tasten og trykke på V. Det er også mulig å lime inn teksten ved å velge «Rediger»-menyen og så «Lim inn».

Når brukeren har lært seg hvordan en tekst settes inn vil det ikke være behov for denne teksten som forklarer dette.

Når man gjør innlimingen slik det er beskrevet ovenfor, kommer teksten der skrivemarkøren er. Slik slipper man å skrive noe.

Denne verktøylinjen kan brukes på alle nettsider i Firefox, og man kan bruke knappene for å sette inn tekst i alle skjemaer.

Hva sier testbrukerne?

Vi har i prosjektet prøvd ut symbolverktøyet hos flere brukere som har behov for et skriveverktøy. Foreldre til ungdommen har vært med på å installere verktøyet. Erfaringene er positive. Det oppleves som enkelt å installere verktøyet selv om en må ta i bruk Firefox-nettleseren først. Ungdommen synes det er morsomt og lett å skrive med verktøyet.

Framtidig utvikling

Verktøyet er åpent tilgjengelig slik det er beskrevet ovenfor. Det gjøres små forbedringer kontinuerlig. Et større verktøy er under utvikling i 2014. Prinsippet vil fortsatt være likt, men det vil bli laget flere sett symboler, f.eks. noe som passer hobbyer og interesser, noe som kan være knyttet til dialekt, noe til kjønn og til slutt også alder. Dette gjøres i prosjektet STEMME8 som er finansiert av Rådet for anvendt medieforskning. ●●●

---

8) http://www.karde.no/stenografi_norsk.html

Foto: Scandinavian StockPhoto.